



● Tegnap este ismét alkalom adódott, hogy szembe-  
besítsük egykori nagy él-  
ményünket mai énünkkel.  
Kalatazov Szállnak a dar-  
vakja után most Csuhráj  
Ballada a katonáról című  
filmjét adta a televízió.  
Huszonöt év telt el Csuhráj  
filmjének elkészülte óta, s  
ez a huszonöt év nyomtalan-  
ul foszlott szerte már az  
első képsorok után, akár-  
csak a Szállnak a darvak  
múlt heti vetítésekor. A  
legtöbb, amit filmről mon-  
dani lehet, hogy nemcsak a  
maga idejében hat élmény-  
ként, most elmondható a  
szovjet film egy nagy kor-  
szakának e két nagy alkotás-  
áról. S ez az a reményt  
ébreszt az emberben, hogy  
a sor folytatódik. Talán  
elénk kerül Bondarczuk  
legjobb filmje is, az Embe-  
ri sors, amely egyben mel-  
tő emlékezés lenne Solo-  
hova, s láthatjuk Csuhráj-  
tól a Tiszta égboltot is, Ko-  
zincevtől a Hamletet, Alek-  
szandr Mityától a csodálatos  
Ragyogj, ragyogj csilla-  
gom-at, Gleb Panfilovtól A  
tűzön nincs átkelés, talán  
Marlen Hucijev emlékeze-  
tes filmjeiből is jut egy-egy  
tévésztérre. Az alkotói sor-  
zatok, a televízió egyik leg-  
igényesebb vállalkozása-  
ként, már jó hányadát tör-  
lesztették adósságainknak.  
Mert adósságnak fog-  
hatjuk fel az azóta felmő-  
nemzedékekkel szemben,  
hogy megismertessük a  
szovjet film dinamikus  
korszakának, az ötvenes  
évek második felétől indult  
új kibontakozásának nagy  
műveit. Bizonyos, hogy  
akik eddig is szívükön vi-  
selték a tévéző „film-tör-  
téneti beavatását”, most is  
módot találnak rá, hogy a  
kiskatonától folytatódják  
tovább a sor...

(bársony)

● 1975-ben repülőgép-szeren-  
cséltenség áldozata lett Vuj-  
csics Tihamér. Mindössze 46  
évet élt, és most lenne csak 55  
éves. E meg nem élt születés-  
nap alkalmából több rövid  
adásban, illetve egy műsori  
több részre elosztva, hódolt  
emlékének a tévé. A tegnapi  
emlékezést Szokolay Sándor, a  
zeneszerző-kortárs és jóbarát  
vezette be, egyebek közt meg-  
állapítva: Vujcsics nemcsak a  
népi zene mestere volt, de nagy  
drámai tehetség is, ha tovább  
él, meglehet, nagy formátumú  
színpadi művek alkotójává vá-  
lik. A Gorkij-novellából készült  
Makar Csudra című táncjáté-  
kából mutattak be ezután rész-  
leteket, és ezek mind képleg,  
mind zenelleg magávalragadók  
voltak, csakugyan szépek és  
drámaiak.

(bt)

## FILMEN

### A szerelem és galambok

Film készül Vlagyimir  
Gurkin Szerelem és ga-  
lambok című vígjátékából,  
amelyet a magyar nézők a  
Moszkvai Szovremennyik  
Színház tavaly novemberi  
magyarországi vendégjáté-  
ka alkalmából ismerhettek  
meg.

A filmet Vlagyimir Meny-  
sov rendezi; az ő nevéhez  
füződik az egyik legsikerese-  
bb szovjet film, a Moszk-  
va nem hisz a könnyeknek

## BEMUTATÓK ELŐTT

# John Ford mű

A Szarvaskirály vendégrendezője: Jiri Menzel

— A manóval elkezdőd-  
tek egy új színház hétköz-  
napjai. Másfél év telt el  
azóta, most éppen a kilen-  
cedik bemutatás előtt áll-  
nak. Megvalósultak a Ka-  
tona József Színház elkép-  
zelései? — kérdeztük  
Zsámbéki Gáboról.

— A válasz, hogy igen,  
adott, ha a nézőtér felől  
nézzük. Álszerénység lenne  
tagadni, hogy állandóan  
zsúfolt házak előtt ját-  
szunk. Budapest egyik legsi-  
keresebb színháza a miénk.  
Ennél azonban mélyebbre  
kell néznünk, mert a sike-  
rek közepette is mind  
újabb problémákat támaszt  
maga az élet — választott a  
művészeti vezető.

## Kihívások

— Például milyeneket?

— Személyi és művészi  
jellegűeket egyaránt. Nem-  
csak arra törekedtünk,  
hogy bizonyos színvonal  
alatti darabok nálunk ne  
kerüljenek színre, de arra  
is, hogy lehetőleg nagy lét-  
számú darabokat játsszunk:  
népes társulatunknak min-  
den tagját megfelelően és  
egyenletesen akarjuk fog-  
lakoztatni. Ez nem sikerült  
teljességgel, ezért nálunk is  
van már olyan színész, aki  
úgy érzi, nem kielégítően  
kapott szerepeket, s ezért  
távozását fontolgatja.

— A művészi problé-  
mák?

— Nem élhetünk meg  
csupán a nálunk felhalmoz-  
ott színészi tehetség men-  
nyiségéből, azt állandóan  
új meg új, szokatlan kihí-  
vásokkal kell szembeníte-  
nünk. Itt van például új  
bemutatónk, John Ford  
350 éves darabja, a Kár,  
hogy kurva... Sok levelet  
kaptunk már, többnyire  
névteleneket, olyanoktól,  
akiket felháborít a darab  
címe. A cím különben azo-  
nos a darab utolsó monda-  
tával, amely egy püspök  
ajkáról hangzik el. Az an-  
gol whore szó — bárki fel-  
lapozhatja Ország László  
nagy angol—magyar szótá-  
rát — pontosan ezt jelenti.  
Bár tudjuk, hogy e kifeje-  
zésnek mindkét nyelvben  
rengeteg szinonímája van,  
de mit tegyünk, ha Ford  
három és fél évszázaddal  
ezelőtt éppen ezt az árnyal-  
latot választotta? Különben  
sem a darab címével van  
gondunk.

— Hanem?

— A szokatlanságával.  
Nálunk még Shakespeare  
legnagyobb kortársait:  
Marlowe-t, Ben Jonson-t is  
alig játsszák Shakespeare

mindenkire ránehezedő ár-  
nyéka miatt, hát még a va-  
lamivel kisebbeket! Most,  
a próbák alatt vágyakozva  
gondoltunk vissza A manó  
próbaidejére: Csehovot  
jobban tudjuk, s milyen  
jogos remények töltöttek  
el bennünket akkor. Most  
jobban izgulunk, szurko-  
lunk. Ford sokban hasonlít  
ugyan Shakespeare-re, vilá-  
ga kegyetlenségében, hullái  
számában, jelenetépítkezé-  
sében, de mégis más. Az a  
pszichológiai realizmus,  
amellyel Shakespeare-hez  
és másokhoz még közelí-  
teni, itt nem használható.  
A helyzetek, a jellemek  
Fordnál kevésbé bonyolultak,  
mégis bonyolultabb,  
nehezebb öt színpadra állí-  
tani, mert darabját csak  
egy újfajta, rohanó, a cse-  
lekményre koncentrááló stí-  
lussal lehet bevinni.

— Hogyan talált rá a da-  
rabra?

— Vas István ajánlotta:  
régén szereti és régóta sze-  
retné lefordítani, kell-e ne-

## Magyar Electra

Beszélgetés Kubik Annával

A Várszínházban holnap  
mutatják be Bornemisza  
Péter Magyar Electráját,  
Kubik Anna főszereplésé-  
vel.

## Lakoma

— Milyen klasszikus mű-  
ben játszott már?

— Az Antigone címsze-  
repét formáltam meg má-  
sodéves vizsgálódáson, a  
főiskolán, Kazimir Károly  
rendezésében.

— Bornemisza jelentősen  
bővítette az eredeti szöve-  
get. Electrával a Szophok-  
lész-dramához képest ké-  
sőbb, az első felvonás ötö-  
dik jelenetében találkozik  
először a közönség. A lány  
itt kesergő el bánatát apja  
halálán. Az első négy je-  
lenet egyéni írői lelemény:  
a maga korának és a XVI.  
századi Magyarország jel-  
legzetes képviselőinek hitel-  
les rajza. A mi előadásunk-  
ban a felnőtt Electra még  
később jelenik meg, azát-  
lalt, hogy előbb a darab  
szerzőjét életre keltő szí-  
néssz elmondja a mű elő-  
szavát, majd eljuttatjuk az  
előzményeket is: Agamem-  
non diadalmas hazatérését,  
meggyilkolását — ennek  
gyermekként tanúja Elect-  
ra —, Aegisthus és Clytem-  
nestra lakodalmát, azt a  
húsz évig tartó dözsölést,  
mulatozást, amelynek ered-  
ményeképp fokozatosan oly-  
szomorú helyzetbe jut az  
ország. Nekem tehát köny-  
nyebb a helyzetem, hiszen  
mire a közönség elé lépek,  
már régi ismerős vagyok.  
S ha már a bővítésről esik  
szó, hadd áruljam el, hogy  
megjelenítődik Clytemnest-  
ra álma is, Agamemnonnal  
pedig nemcsak a bevezető-  
ben találkozunk a nézők:  
a meggyilkolt király kísér-  
tetként visszatér A dráma  
végével nem fejeződik be  
az előadás. A színpadon  
megvendégeljük a közönsé-  
get, mintegy részt vesznek  
a darabbeli lakodalmakon,  
majd a második részben a  
Magyar Néphadsereg Mű-  
vészgyűjtésének tancosai a  
mozgás nyelvén mondják el  
a történetet. Az est Bornemisza  
utószavával zárul.

— Milyennek látja Elect-  
rát?

künk? Kellott. Utánunk  
mindjárt a szegedi színház  
is bemutatja.

## Bulgakov

— Mit sorol még új mű-  
vészi problémák, kihívások  
közé?

— Azt például, hogy Bul-  
gakov Menekülés című drá-  
májára készülünk — Szé-  
kely Gábor rendezésében  
— a Ford-bemutató után, s  
ez stílári szokatlanságán  
túl a mi kis színpadunkon  
technikailag is roppant ne-  
héz feladatot ad, mégis ne-  
kivágunk. Vagy azt, hogy  
éppen Jiri Menzelt hívtuk  
meg vendégrendezőre, aki  
nagyszerű színész és rende-  
ző, de stílusa nemhogy ha-  
sonló lenne a Kátona Jó-  
zsef színházbeliéhez, ha-  
nem homlokegyenest az el-  
lenkezője. Menzel az évad  
végén jön és Gozzi darab-  
ját, a Szarvaskirályt fogja  
nálunk színpadra állítani.

Barabás Tamás

— Nem átkozódó, kiabá-  
ló, jajveszékelő lány. A  
hangerő önmagában nem  
érv. Én a magam kívülál-  
lását, emberi tartását nyu-  
godt, higgadt tüntetéssel  
szeretném kifejezni. A da-  
rab a feltétlen hit és a fa-  
natikus szerelem drámája.

— A mű alapanyaga a  
korabeli népművelés, amely  
az avatott költő kezében  
már megfelelően kifejező-  
erejű. Okkal állapította  
meg Móricz: „Ez a könyv  
a magyar irodalom újszó-  
vetségének első könyve!”

## Gyönyörű nyelvezet

— A mű egyik legna-  
gyobb vívmánya: nyelve-  
zete, amelyet igen élvezek.  
Mennyire muzsikál ez a  
próza! Végig szerves egy-  
ségben áll a tartalommal.  
Sok, ma már nem használt  
szó található benne, ez az  
archaikus iz azonban nem  
valami poros, nehézkes stí-  
lus, mert a legjobb érte-  
lemben vélt hétköznapi-  
ság is jellemzi Bornemiszát.  
A dráma nyelve egy élő kö-  
zösség önkifejezésének ter-  
mészetes közege, s mint  
ilyen, ma is élvezetes.

Dalos Gábor

## A BŐGŐ VIRTUÓZA

# PEGE-KONCERT A BARTÓK-HÁZBAN

BAROKK ÉS KLASSZIKUS MŰVEK

Véletlenül tudtam meg,  
hogy a Bartók emlékház-  
ban Pege Aladár barokk  
és klasszikus műveket ját-  
szik nagybőgőn. Szerettem  
volna részletes műsorhoz  
jutni, de keveset készíte-  
tek, már nem került.

A budai ház gyönyörűen  
helyreállítva, megvilágítva  
várta az érdeklődőket. A  
reflektorok rafinált fénye a  
falakon, a kivilágított abla-  
kok és kert utak messziről  
vonzották, eligazították a  
kisteremben elférő érkező-  
ket. Muzsikások, ismerősök.  
Néhány törzsvendég talán.  
A jó izléssel otthonossá tett,  
nagyon vonzó, nagyon in-  
tím múzeumban a zenehall-  
gatás lehetősége és légköre  
ma sokkal, de sokkal várás-  
zosabb, mint a főváros  
akármelyik koncertházában.  
Ha mégis akadnak az it-  
teni kamaraesteken üres  
székek, az csakis a hírve-  
rés gyarlóságából, s a mi  
hibánkból fakadhat, akik-  
nek hivatásuk a dolgok ér-  
ték szerinti méltatása. Meg  
talán abból, hogy nem min-  
den alkalom kínál olyan él-  
ményt, olyan művészi szín-  
vonalat, mint a most lejaj-  
lott Pege-koncert. Amilyet  
a hely szelleme — ahol  
Bartók élt és dolgozott,  
utóljára e házában — meg-  
szab.

A bőgő magyar virtuóza  
elsősorban a dzsessz vilá-  
gában népszerű. Sokat uta-  
zó, a földkerekségen min-  
denütt elismert művész,  
akinek méltatására a világ-  
lapok gavallérosabban ont-  
ják a felsőfokú jelzőket,  
mint a hazaiak. Nálunk vi-  
szont immár professzor,  
hangszerének jövő virtuó-  
zait tanítja kipróbált mes-  
terfogásokra.

Egyszer ószintén mélyére  
kellene nézni: kik és miért  
választják fiatal fiúként,  
leányként hivatásul a nagy-  
bőgőzést. Hisz olyan kevés  
lehetőséget kínál a szemé-  
lyes tündöklésre és sikerre,  
olyan kevés a remény,  
hogy valaki közülük Pege  
karrierjével számolhat. De  
talán éppen ezért? A zene  
vonzza a befelé forduló,  
zárkózottabb lelkeket. Meg-  
húzódní, s közben alapot  
szolgáltatni a szimfonikus  
remekművekhez, folyton a  
dallamok és harmóniak vi-  
lágában élni — miért ne  
lenne csábító? Csábítóbb  
például annál a remény és  
csüggedés közötti hanyóda-  
nál, amit a szolista-karrier-

ról szótt álmok kétségekkal  
terhes kergetése jelent...  
S ott vannak, akik családi  
hivatásként öröklék ezt a  
hangszert. Még akik nem  
visszahúzódnak, sőt, a  
dzsessz, vagy a szórákozta-  
tőzene világában éppen  
hogy szolistarangú helyet  
akárnak kivívni maguknak.  
Ahhoz azonban úgy meg-  
kell küzdeniük a tanulmá-  
nyokkal, mint az egészen  
kivételes képességekkel  
megáldott Pege professzor-  
nak. Lehetőleg az ő szá-  
nyai alatt.

Ennek a hangszernek  
elég szegény az irodalma.  
Csak zenekari szólamokon  
tanulni pedig nem lehet. A  
kifinomult stílusérzékű Pe-  
ge Aladár ezen is segít.  
Csellóra, gámbára, sőt, he-  
gedűre szánt szonátákat ír  
át nagybőgőre. Ezekből hal-  
lottunk négyet a Bartók-  
házban. Benedetto Marcel-  
lo, Vivaldi, Telemann és  
Händel műveit. Játékával  
igazolva, amire törekedett:  
először is megfelelő hang-  
nembe kell ültetni az ere-  
deti darabokat, hogy úgy  
hangozzanak, mintha egye-  
nesen nagybőgőre képzelt  
volna el a szerző. Az aztán  
már külön probléma, ami-  
nek leküzdéséhez az ő vir-  
tuóz praxisának összes ta-  
pasztalatára szükség van,  
hogy ami egy hegedűn, de  
még egy csellón is pusztán  
ujjbillentést kíván, ahhoz  
itt olyan mozgást kell vé-  
gezni, mint más hangsze-  
ren egy-egy fogósváltáshoz.  
De meg lehet tanulni, s  
ámulatba lehet ejteni vele  
még a szakma jeleseit is —  
ahogy a Pege-példa bizo-  
nyítja.

S akkor már „csak”  
olyan kifinomult zenei ér-  
zékre van szükség, amely  
— túl a szakmai műveltsé-  
gen, tanultságon — a zene-  
lés folytatásának minden  
pillanatában feszült ideg-  
rendszerrel követi az egy-  
másra következő hangok  
viszonyát, meghatározza és  
megvalósítja a hangerők,  
vibratók, trillák elemei kö-  
zött a stílus szabta rang-  
sort. Barokkban úgy, ahogy  
a nagy Bach kortársai kife-  
jezték a művekben rögzít-  
ett kor lelki-szellemi moz-  
gásképét, s ahogy az ne-  
künk is képes századok  
múltján jelentést közvetí-  
teni; megindít, felkavar és  
gyönyörködtet.

Pegéhez méltó feladato-  
kat komponált a maga ide-  
jében az európai klasszikus  
korszak híres-nevezetes  
mestere, a nagybőgő (kor-  
társ) Paganinije, a velencei  
születésű Domenico Drago-  
netti. Aki akkor költözött  
Londonba, amikor Haydn,  
s Beethoven halála után is  
ő volt a bonni zenei ünne-  
pések szolistasztárja. Nem  
csoda, ha Pege eszményké-  
pének tekinti, a komponá-  
lásban is követi (amint sa-  
ját Dal című művének elő-  
adása bizonyította), s min-  
dent elkövet magyarorszá-  
gi népszerűsítéséért.

Sok alkalmat kellene kap-  
nia ehhez is, s egyéb, a  
klasszikus és a modern ze-  
ne kivételesen eredeti, él-  
ményeszerű megszeretetését  
szolgáló, zenei világképün-  
ket gazdagító törekvésének  
megvalósításához.

Fodor Lajos



□ NEMZETKÖZI TÁNC-  
VERSENYT rendeznek  
26-án délután 6 órakor a  
Radnóti Miklós Művelődési  
Házban, a Richter Táncklub  
és a Milevskói Tánc-  
művelődési ház táncosai-  
nak részvételével.

□ JAPÁN PLAKÁTKI-  
ÁLLÍTÁS nyílik március  
20-án a Budapesti Törté-  
neti Múzeumban.

□ TRAJTLER GÁBOR  
orgonaestjét március 1-én,  
fél 8-kor rendezik meg a  
Zeneakadémia Nagytermé-  
ben. Közreműködik Pröhle  
Henrik fuvalán.

□ EGY ESTE RUTTKAI  
ÉVÁVAL — ez a címe  
Koltai Zsuzsa előadómű-  
vész és Hajdú Júlia zongor-  
aművész közreműködésé-  
vel — 27-én, hétfőn 7 óra-  
kor az újpesti tanács dísz-  
termében rendezendő elő-  
adásnak.

□ SZABADOS GYÖRGY  
Új szertárszene című, a  
Budapesti Művészeti Hetek  
alkalmából komponált mű-  
vének nyilvános főpróbája  
lesz február 28-án, fél 8-  
kor a Kassák Klub-  
ban. A darabot külön szer-  
vezett együttes adja elő.

□ AUSZTRÁLIAI ÉK-  
SZERKIÁLLÍTÁS lesz a  
Budapesti Történeti Mú-  
zeumban március 9-től.

## 2 Esti Hírlap

1984. február 24., péntek